

STATSMINISTER NORDLIS FOREDRAG I FORENINGEN NORDEN, HAMAR,  
FREDAG 2. FEBRUAR 1979 KL. 1930.

- DET NORDISKE SAMARBEIDET. FORUTSETNINGER OG UTFORDRINGER

Det foregår i dag et nært samarbeid mellom de nordiske land på så godt som alle områder i samfunnslivet. Grunnlaget for dette samarbeidet er erkjennelsen av en samhörighet som er geografisk, historisk og kulturelt betinget. Den sosiale og politiske utvikling i våre land viser mange fellestrekk. Det gjør også våre samfunnsinstitusjoner. Og vi har fellesskap i språk og litteratur. Kort sagt, vi deler en felles kulturarv i bredeste forstand. Denne klare følelse av samhörighet gjør at det ligger noe

- 2 -

naturlig og selvsagt i at våre land skal stå i et nært samarbeidsforhold.

I det forrige århundre hadde vi skandinavismen, en bevegelse med det formål å føre de skandinaviske folk nærmere sammen politisk og kulturelt. Toneangivende var akademiske kretser i Sverige og Danmark. Bevegelsen saknet bredere folkelig forankring og engasjement. Det var ingen klar sammenheng for vanlige mennesker mellom bevegelsens ideelle målsettinger og tidens realiteter og behov. Det var et samarbeid preget av store festtaler, ikke av konkret og praktisk innhold. Det må vel også innrømmes at vi i Norge var svært passive i skandinavistisk sammenheng, noe som i første rekke skyldtes unionskonflikten med Sverige.

Etter unionsoppløsningen fikk vi en viss bevegelse i samarbeidet med tre-kongemøtene i Malmø og Kristiania. Med dannelsen av Foreningen Norden i 1919 fikk samarbeidet en bredere forankring.

Men det var først etter Den annen verdenskrig at samarbeidsbestrebelsene mellom våre land tok virkelig fart. Felles institusjoner ble opprettet og en lang rekke samarbeidsavtaler inngått.

Jeg tror det er nyttig å ha dette historiske perspektiv for øye når man skal vurdere resultatene av det nordiske samarbeidet, et samarbeid som er nærmere og langt mer omfattende på mange områder enn tilfellet er mellom andre grupperinger av land.

Det foregår et kontinuerlig arbeid med sikte på å finne nordiske løsninger på oppgaver som tradisjonelt er blitt søkt løst utelukkende med nasjonale virkemidler.

Den pragmatiske, skrittvis utvikling av det nordiske samarbeidet har ført til gode resultater. Samarbeidet har etterhvert fått en praktisk og økonomisk betydning som gjør at det er en av hjørnesteinene i våre lands utenrikspolitikk. Denne hjørnestein er så fremtredende at vi ofte heller velger å se samarbeidet som en forlengelse av innenrikspolitikken i tradisjonell forstand.

Det er knyttet mange personlige bånd mellom innbyggerne i de nordiske land på så godt som alle samfunnsområder, slik at det gjør seg gjeldende en bred forståelse for verdien av nære forbindelser og samarbeid. Og det er denne forståelse

som må være det naturlige utgangspunkt for alle betraktninger om det nordiske samarbeid, dets forutsetninger, resultater og utfordringer.

De grunnleggende målene for det nordiske samarbeidet kommer til uttrykk i Helsingforsavtalen av 1962 som inneholder erklæring om fortsatt samarbeid på det rettslige, kulturelle og sosiale området, og når det gjelder samferdsel. Retningslinjer for samarbeidet er dessuten formulert i overenskomster og avtaler på avgrensede områder. La meg her bare nevne kulturavtalen transportavtalen, konvensjonen om sosial trygghet, arbeidsmarkedsoverenskomsten og miljøvernkonvensjonen.

Samarbeidet mellom de nordiske land har tradisjonelt hatt en uformell og ubyråkratisk form, men etter hvert er det etablert en rekke felles institusjoner.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er de mest sentrale organer for samarbeidet. Under disse har vi et ministerrådssekretariat i Oslo, kultursekretariat i København og presidiesekretariat i Stockholm.

Nordisk Råd, som ble etablert i 1952, er parlamentarisk samarbeidsorgan. Gjennom initiativer på andre områder enn det utenrikspolitiske har det banet vei for merkbare resultater som f.eks. felles nordisk arbeidsmarked og innføring av passfrihet mellom landene. En utstrakt harmonisering av lovverk og regelverk har også funnet sted. Rådet er et verdifullt forum for meningsutveksling om

nordiske samarbeidsspørsmål.

Samarbeidet fikk en mer forpliktende ramme i 1971, ved revisjonen av Helsingforsavtalen og opprettelsen av Nordisk Ministerråd, som er regjeringens samarbeidsorgan.

I hvert land er ett regjeringsmedlem utsett til også å fungere som nordisk samarbeidsminister. Samarbeidsminister i Danmark er en minister i Utenriksministeriet, i Finland sosialministeren, i Island statsministeren, i Sverige kommunalministeren og i Norge olje- og energiministeren. Og disse møter regelmessig i Nordisk Ministerråd.

Også de forskjellige fagministrene møter regelmessig og kan konstituere seg som Nordisk Ministerråd. Ministerrådet i dets varierende sammensetninger møter ca. 20 ganger

årlig. Disse varierende sammensetninger gjenspeiler et forhold jeg tidligere var inne på, nemlig at det nordiske samarbeidet er noe mer enn utenrikspolitikk i tradisjonell forstand. Samarbeidet i våre samarbeidsorganer, såvel i Nordisk Råd og dets utvalg som i Nordisk Ministerråd og dets embetsmannskomiteer, dreier seg i stor grad om koordinering av innenrikspolitiske spørsmål.

Parlamentarisk sett er forholdet mellom de folkevalgte organ, Nordisk Råd, og regjeringenes organ, Nordisk Ministerråd, noe annet enn det vi er vant til nasjonalt mellom nasjonalforsamling og regjering. Nordisk Ministerråd står ikke parlamentarisk ansvarlig overfor Nordisk Råd. En form for kontroll får Nordisk Råd likevel gjennom sin gransking av den virksomhetsberetning som Ministerrådet

hvert år legger fram på rådssesjonene.

Nordisk Råd tar initiativ og retter anbefalinger til de enkelte regjeringer og til Nordisk Ministerråd. Men det har ikke adgang til å binde landene gjennom vedtak.

Nordisk Ministerråd, som er det besluttende og iverksettende organ, har også utredende og initiativtakende oppgaver. Det kan også følge opp rekommandasjoner fra Nordisk Råd. Ministerrådet er ikke noe overnasjonalt organ. Hvert land har vetorett. Vedtakene er imidlertid bindende for regjeringene, i enkelte tilfeller først etter nasjonalforsamlingenes godkjenning.

Samarbeidet innenfor Ministerrådets ramme finansieres av nasjonale bevilgninger etter en fordelingsnøkkel basert på landenes bruttonasjonalprodukt.

Utarbeidelsen og vedtakelsen av handlingsprogrammer har gitt Ministerrådet økte muligheter til å ta initiativ og styre samarbeidet.

Slike handlingsprogrammer er utformet nå for de fleste samarbeidssektorer. Det ville føre for langt her å gå inn på samtlige programmer. La meg her bare vise til de seneste for å gi en antydning om samarbeidets faglige bredde. I 1977 fikk vi programmer for sosialpolitikk, arbeidsmiljø og byggepolitikk. I fjor ble det vedtatt programmer for samarbeid på områdene miljøvern, turisme og likestilling. Og til den forestående sesjon i Nordisk Råd blir det fra Ministerrådets side lagt fram forslag til handlingsprogram for forbrukerpolitisk og regionalpolitisk

samarbeid, forslag som Ministerrådet ventes å vedta senere i år etter at parlamentarikerne har fått anledning til å legge fram sine synspunkter.

La meg i denne sammenheng også vise til Ministerrådets program "Mennesket og ressursene i Norden". Programmet ble vedtatt i fjor og gir en oversikt over oppnådde resultater. Det trekker opp retningslinjer for det videre samarbeidet og antyder hvordan Ministerrådet akter å føre videre de politiske viljesytringer som kommer til uttrykk i Helsingforsavtalen.

En nyere institusjon i samarbeidsbildet er Nordisk Investeringsbank som ble opprettet i 1976 med sete i Helsingfors. Bankens oppgave er å yte lån til og stille garantier for investeringsprosjekter og eksport av nordisk

interesse. Dette skal gjøres på forretningsmessige vilkår og i overensstemmelse med samfunnsmessige hensyn. Nordisk Investeringsbank har en sentral rolle å spille i den videre utdyping av samarbeidet.

En samlende overbygging for det nordiske samarbeidet på myndighetssiden er statsministtermøtene. Disse møtene gir en enestående mulighet for meningsutveksling om aktuelle innenriks- og utenrikspolitiske spørsmål.

En gang årlig er det møte mellom statsministrene og de nordiske samarbeidsministrene. Her drøftes et bredt spektrum av nordiske samarbeidsspørsmål. Senest var det møte i København i begynnelsen av november i fjor. Et sentralt punkt på dagsordenen var den økonomiske og sysselsettingsmessige situasjon i Norden. Det ble lagt

vekt på behovet for en politikk som på lengre sikt sikrer sysselsettingen, bekjemper inflasjonen og motvirker underskuddet på betalingsbalansen. Det ble understreket at de aktuelle økonomiske problemer ikke kan sees isolert fra utviklingen i den internasjonale økonomi. Statsministrene var også enige om behovet for å utveksle erfaringer med sikte på en fornuftig tilpasning til den internasjonale utvikling. De uttalte sin tilfredshet med bestrebelsene for å skape mer stabile valutaforhold. De nordiske lands forskjellige plassering i det internasjonale valutasamarbeid var etter statsministerens mening ingen hindring for at det fortsatt skulle legges vekt på samarbeid om og utveksling av synspunkter på valutapolitiske spørsmål.

Det er også på sin plass å minne om det utstrakte samarbeid og den nære kontakt som våre politiske partier, organisasjoner og foreninger har med tilsvarende sammenlutninger i de øvrige nordiske land. For departementer og offentlige og private institusjoner er det nordiske samarbeid en naturlig del av det daglige arbeidet. Samarbeidsavtaler og uformelle samarbeidsordninger på enkeltfelter er tallrike og berører de aller fleste saksområder. Det er politisk vilje til stede for å bruke dette samarbeidsapparat til positive løsninger på våre felles problemer der hvor det er naturlig.

En rekke av de problemer som opptar våre lands regjeringer på det nasjonale plan blir også inngående drøftet i nordisk sammenheng. Jeg tenker særlig på de problemer som har sitt utspring i den vanskelige situasjon i vestlig økonomi, og som i varierende grad gir seg utslag også i våre land.

Et uttrykk for denne økonomiske krise er at massearbeidsløsheten er vendt tilbake til industrilandene. I OECD-området går over 17 millioner mennesker arbeidsløse. I Norden er det Danmark og Finland som har den høyeste arbeidsløshet. Ungdommen er særlig utsatt. Norge har ført en motkonjunkturpolitikk som har gjort det mulig å opprettholde et internasjonalt sett høyt sysselsettingsnivå.

Den økonomiske og sysselsettingsmessige situasjon i Norden var et tema som stod sentralt ved Nordisk Råds

sesjon i fjor. Dette tema har også stått sentralt i statsministrenes samtaler, både i tosidig og flersidig nordisk sammenheng.

Problemenes på arbeidsmarkedet var gjenstand for utførlig drøfting på det Nordiske trepartsmøte om økonomi og sysselsetting som fant sted i København i september i fjor. På møtet deltok representanter for arbeidstaker- og arbeidsgiver-organisasjonene og for myndighetene. Noe senere ble det holdt en arbeidsmarkedspolitisk konferanse med deltakelse av både nordiske og internasjonale eksperter. Temaet var full sysselsetting i et endret økonomisk klima.

Jeg vil også nevne at de nordiske myndigheter har satt i gang et utredningsarbeid på arbeidsmarkedsområdet med sikte på å belyse omfatningen og retningen av



kapitalens og arbeidskraftens bevegelse i Norden.

Denne utredning beregnes slutført i år.

Med utgangspunkt i den oppmerksomhet som ved Nordisk Råds sesjon i fjor ble viet den vanskelige økonomiske situasjon, vedtok Ministerrådet å ta initiativ til utarbeidelsen av en oversikt over de viktigste utredninger av de økonomiske hovedproblemer. Et siktemål er å styrke samordningen av den økonomiske politikk i Norden. Jeg ser med stor interesse fram til resultatene av dette arbeid som utføres i finansministrenes regi. Jeg håper at det vil gi et mest mulig realistisk bilde av den økonomiske situasjon i Norden, slik at vi får et fastere grunnlag for ytterligere samarbeid i den økonomiske politikk. Dette vil i sin tur kunne styrke våre muligheter

til innflytelse over den økonomiske utvikling internasjonalt. Det vil være viktig i denne sammenheng å finne fram til tiltak som kan påvirke forholdet mellom industriland og utviklingsland i gunstig retning.

Våre økonomier er avhengige av utviklingen internasjonalt. Og det er klart at en mer ekspansiv, etterspørselskapende politikk i de økonomisk toneangivende land vil virke stimulerende inn også på økonomiene i Norden.

Men den vanskelige økonomiske situasjon er noe mer enn en tilfeldig konjunkturkrise. Næringslivet i våre land står overfor en strukturell krise som har utspring i endringer i den globale industristruktur.

Det er vanskelig å få belyst, og å drøfte nærmere på nordisk plan, de nye former for proteksjonisme som

etter hvert trer sterkere fram i handelspolitikken og som står i strid med ønsket om et mest mulig åpent samarbeid. Det er i nordisk interesse at regjeringene i sin økonomiske politikk unngår å treffe tiltak som på kort sikt riktignok kan få positive utslag for den innenlandske økonomi, men som på lengre sikt kan skape problemer for nordiske naboland. Regjeringenes sysselsettingstiltak og støtte til visse industrigrener kan også ha videre nordiske implikasjoner. Det er behov for fortsatt meningsutveksling på nordisk plan for å unngå næringspolitiske tiltak som forvrider konkurranseforholdene.

De grunnleggende økonomiske problemer som vi står overfor er internasjonale i sin karakter. De må løses ved samordnede tiltak på det internasjonale plan. Det er

kortsiktig politikk å søke løsninger ved å skyve problemene over landegrensene.

Råvarer og ressurser er blitt gjenstand for økende oppmerksomhet i det nordiske samarbeidet. Siktemålet er å komme fram til en mest mulig rasjonell utnyttning av ressurser til gjensidig fordel. Statsministrene tok i 1975 initiativet til en nordisk råvare- og ressursutredning. De delutredninger som deretter er blitt utarbeidet, beskriver de faktiske råvare- og ressursforhold i Norden og presiserer samarbeidsmuligheter på industri- og landbrukssektoren. Forskjellige organer på myndighetssiden er i gang med oppfølgingsarbeidet. Jeg kan føye til at man i industriministrenes regi vurderer samarbeidsmulig-

mulighetene når det gjelder videreutvikling av treforedlingsindustrien i Norden.

Spørsmålet om et utvidet industri- og energipolitisk samarbeid har fått stadig økende aktualitet i nordisk sammenheng. Utgangspunktet er reservene av olje og gass på norsk kontinentalsokkel. Disse reserver har bidratt til å gi Norge en spesiell rolle og posisjon. Vi er blitt en mer interessant samarbeidspartner enn tidligere. Men forutsetningen for et nærmere energipolitisk samarbeid er at vi kommer fram til konkrete samarbeidstiltak også på industrisiden. Det er en klar norsk interesse at vi

gjennom et utvidet energi- og industripolitisk samarbeid skaper en bredere basis for vår fremtidige industri.

Bilaterale drøftinger er som kjent innledet mellom Norge og de øvrige nordiske land med sikte på å finne fram til industri- og energipolitiske samarbeidsprosjekter. Konkrete og praktiske løsninger på dette felt vil kunne legge forholdene til rette for sterkere integrasjon mellom våre land.

Avtalene mellom Volvo og Den norske regjering og mellom de to lands regjeringer, slik de ble undertegnet i Oslo 8. desember i fjor, representerte et gjennombrudd for et samarbeidsmønster av forpliktende og langsiktig karakter på industri- og energiområdet. Regjeringsavtalen

mellom Norge og Sverige trakk fram en ny dimensjon i samarbeidsmulighetene. Den slo fast at de to land ville søke samarbeid ved enkeltprosjekter for å utvikle sine industrielle og energimessige ressurser til gjensidig fordel. Den første balanserte pakke innenfor avtaleverket var Volvo-avtalen, langsiktige oljeleveranser fra Norge til Sverige og fortsatte tømmer-leveranser fra Sverige til Norge. Langvarige og til dels vanskelige forhandlinger gikk forut for avtaleinngåelsen. At det til slutt var mulig å finne fram til et balansert avtalekompleks som alle parter ga sin tilslutning, har selvfølgelig sammenheng med at alle som deltok i forhandlingene så det riktige i dette samarbeidsmønsteret - det riktige i at små land kombinerer og i fellesskap utnytter tilgjengelige ressurser.

Det var ikke overraskende at Volvo-avtalen møtte motstand. Heller ikke var det overraskende å se hvorfra motstanden kom og hvilke holdninger som ligger bak motstandernes synspunkter. Derimot beklager jeg sterkt at motstanden var sterk nok til å velte hele avtalekomplekset. I øyeblikkets skuffelse kan det være naturlig å sette Volvo-avtalens endelig opp ved siden av tidligere nederlag i det nordiske samarbeids historie.

Det første nederlaget ble Nordisk forsvarsforbund. Siden ble det flere: Tollunionen, NORDØK og Nordens deling på EF-saken. Velger man å se det i dette historiske perspektiv, tvinges man også til å se de positive elementer i bildet. Selv om konsekvensen av slike tilbakeslag er stopp for konkrete større samarbeidsprosjekter,

så har det allikevel vist seg at noe konstruktivt, noe nytt, blir resultatet. Denne erfaring tror jeg også vi vil kunne høste av Volvo-avtalen. Den aktivitet og den vilje til å finne konstruktive løsninger som vi har opplevd i forbindelse med de forhandlinger som har vært ført mellom den norske og den svenske regjering og Nordens største industrikonsern, har i seg selv skapt grunnlaget for ny vekst og utvikling i det nordiske samarbeid. Disse mulighetene skal utnyttes.

Når det gjelder det nordiske samarbeidet på kultursiden er spørsmålet om en nordisk TV-satelitt kanskje den enkeltsak som har opptatt offentlighet og myndigheter mest i senere tid. Spørsmålet stod sentralt ved Nordisk Råds sesjon i Oslo i fjor. Det er et vidt-rekkende spørsmål med programpolitiske, rettslige,

finansielle og rent tekniske aspekter. Og disse forskjellige aspekter er gjenstand for et utredningsarbeid som ventes slutført senere i år. Jeg ser spørsmålet om nordisk TV-satelitt som en ny utfordring i samarbeidet, et prosjekt som vil kunne styrke samarbeidet og samhørigheten mellom våre folk ytterligere. Prosjektet åpner opp etter min mening for en utdyping av den kulturutveksling som er så viktig for å skape økt forståelse over landegrensene.

Når det gjelder kultursamarbeidet er det også av betydning at Nordisk kultursentrum i Helsingfors og Nordisk språksekretariat i Oslo har innledet sin virksomhet.

Nordisk tjenestemannsutveksling er en sak som har vært diskutert i nordisk sammenheng i en årrekke. Det gleder meg at samarbeidsministrene like før jul i fjor vedtok en ordning som gjør det mulig for statlige tjenestemenn å tjenestegjøre i tilsvarende stillinger i annet nordisk land. Foruten å skape ytterligere verdifulle personlige kontakter vil ordningen også legge grunnlaget for en bedre forståelse av lovgivning og praksis i våre nabolands administrasjoner.

Det nordiske samarbeidet er i høy grad fremtidsrettet. Samnordisk forskning og samnordiske analyser har en sentral rolle å spille i våre regjeringers bestrebelser, enkeltvis og i samarbeid, for å løse dagens og morgendagens problemer, å møte de utfordringer som

samfunnsutviklingen stiller oss overfor. Jeg vil her vise til statsministrenes oppfordring til Ministerrådet i fjor om å ta initiativ til et økt nordisk forsknings-samarbeid. Ministerrådet ble bedt om å undersøke på hvilke områder et slikt samarbeid vil kunne gi mer effektiv ressursutnyttelse enn tilsvarende nasjonale forskningsinstanser.

Det nordiske samarbeidet er også et nettverk av to-sidige og tresidige samarbeidsordninger. På enkelte områder kan et slikt samarbeid være mer naturlig og formålstjenlig enn de flersidige samarbeidsformer som omfatter samtlige nordiske land. Samarbeidet i SAS er velkjent. Andre eksempler på tresidig samarbeid er Nordkalott- og Midt-Norden-samarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland.

Eksempler på to-sidig samarbeid er Øresund-samarbeidet mellom Danmark og Sverige, Kvarken-samarbeidet mellom Sverige og Finland, og samarbeidet mellom Kongsvinger-Arvika-distriktet.

I denne sammenheng er det naturlig å omtale Konvensjonen om kommunalt samarbeid over nordiske riksgrenser. Den trådte i kraft i forrige uke og legger forholdene bedre til rette for nordisk samarbeid også på det lokale plan.

Distriktpolitikken, bestrebelsene for å utjevne regionale skjevheter, kan også sees i et nordisk perspektiv. Våre land søker å mestre mange likeartede distriktpolitiske problemer. Spørsmålet om Nordisk Investeringsbanks adgang til å bevilge lån til distriktpolitisk begrunnede prosjekter i ett medlemsland er aktuelt i

nordisk sammenheng.

La meg minne om at nordiske statsborgere bosatt i Norge for første gang har stemmerett og valgbarhet ved det forestående kommunevalg. Liknende ordninger er allerede gjennomført i Danmark, Finland og Sverige. Også dette er et skritt videre i utbyggingen av samarbeidet mellom våre land.

Jeg antydet innledningsvis at det nordiske samarbeidets resultater var oppsiktsvekkende når man så dem i et historisk perspektiv. De blir ikke mindre oppsiktsvekkende når man også tar i betraktning at det her dreier seg om et samarbeid mellom fem selvstendige stater. Og ikke bare det, det er et samarbeid mellom fem regjeringer

som kan ha vidt forskjellige partipolitiske utgangspunkter.

Ikke alle prosjekter har latt seg realisere. Forhandlingene om en nordisk forsvarsunion strandet og landene gikk forskjellige veier i sin sikkerhetspolitiske orientering. Planene om en videre utbygging av det økonomiske samarbeidet, Nordøk-forhandlingene, førte heller ikke fram. Og de nordiske land valgte forskjellige tilknytningsformer til EF.

Det nordiske samarbeid må derfor også sees som et samarbeid mellom fem land som har valgt forskjellige sikkerhetspolitiske og markedspolitiske løsninger. Og disse løsninger influerer nødvendigvis på samarbeidets konkrete innhold.

De nordiske land er enkeltvis og samlet avhengige av den politiske og økonomiske utvikling internasjonalt. På tross av våre lands forskjellige sikkerhets- og markedspolitiske løsninger har det utenrikspolitiske samarbeidet økt fra år til år. Det synes å være bred støtte i opinionen for at myndighetene videreutvikler det utenrikspolitiske samarbeid, der hvor det er mulig og naturlig. Dette samarbeid foregår på forskjellige plan, bilateralt og multilateralt.

Man har imidlertid søkt å unngå at rent utenriks- og sikkerhetspolitiske saker blir behandlet i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Da Finland sluttet seg til Nordisk Råd i 1956 var det med forbehold om at landets



representanter ikke burde delta i behandlingen av militær-politiske spørsmål eller spørsmål hvor man var nødt til å ta stilling i interessekonflikter mellom stormaktene.

Til tross for dette forbehold har man hatt tendenser til utenrikspolitisk debatt i Nordisk Råd. La meg bare nevne fiskerikonflikten mellom Island og Storbritannia, og Kekkonen-planen om en atomfri sone i Norden. Norges syn på behandlingen av utenrikspolitiske spørsmål i Nordisk Råd er først og fremst basert på respekt for Finlands spesielle situasjon, ikke på motstand mot å ta opp slike spørsmål.

Jeg har tidligere nevnt at utenrikspolitiske spørsmål blir drøftet på statsministerplan. Det finner også sted halvårlige utenriksministermøter som gir anledning til

felles nordisk drøfting av spørsmål som er særlig aktuelle i FN-sammenheng. Videre drøftes FN-militære spørsmål på de nordiske forsvarsministermøtene.

Gjennom medlemskapet i FN, som utgjør et vesentlig element i utenrikspolitikken for alle nordiske land, er det utviklet et nært samarbeid med sikte på å finne fram til felles synspunkter på internasjonale spørsmål. Også i andre internasjonale organisasjoner legges stor vekt på harmonisering av synspunkter mellom våre land. Dessuten finner det sted konsultasjoner og samordning av synspunkter om utenrikspolitiske spørsmål bilateralt. Det dreier seg her om mer tradisjonell diplomati. I omverdenens øyne fremstår på denne bakgrunn de nordiske land ofte som en gruppe land med stort sett sammenfallende synspunkter.

La meg kort nevne noen aktuelle utenrikspolitiske spørsmål som våre land har funnet det naturlig å samarbeide om.

Det sørlige Afrika er ett problemområde hvor de nordiske land har søkt å bidra til fredelige løsninger. Utenriksministrene vedtok i fjor et handlingsprogram mot Sør-Afrika. Det er nordisk syn at det internasjonale press mot Sør-Afrika må økes med sikte på avskaffelse av apartheid-systemet.

I de pågående forhandlinger om en ny økonomisk verdensordning har de nordiske land maktet å markere seg som meklere mellom utviklingslandene og industrilandene. En forutsetning for denne rolle er at vi ikke har makt-politiske interesser å ivareta, og at vi ikke er bundet

av etablerte økonomiske interesser i samme grad som andre industriland.

En viss samordning av de nordiske lands bistandspolitikk foregår innenfor rammen av Nordisk Ministerråd. De nordiske land har gått sammen om landbruksprosjekter i Mosambik og Tanzania og samvirkeprosjekt i Kenya og Tanzania. I 1978 var det bevilget 95 millioner svenske kroner til disse samarbeidstiltak.

Bistandspolitikken drøftes også i Nordisk Råd, hvor det er vedtatt en rekke rekommandasjoner til regjeringene. Som ledd i oppfølgingen av en av disse rekommandasjoner er det nedsatt en nordisk arbeidsgruppe som skal utrede det fremtidige samarbeidet på bistandssektoren. En endelig rapport ventes lagt fram og behandlet på Nordisk Råds sesjon i 1980.

Spørsmålet om hvordan de grunnleggende menneskerettigheter respekteres i forskjellige land, har tradisjonelt stått sentralt i nordisk utenrikspolitisk debatt og opptreden i forskjellige fora.

De nordiske land har også vært aktive i arbeidet for rustningskontroll og nedrustning.

De nordiske land har, ved å samordne sin utenrikspolitikk der hvor det har vært mulig, kunnet markere seg internasjonalt og øve en innflytelse som de neppe hadde kunnet oppnå enkeltvis. Erfaringene har vist at små land som de nordiske, har hatt en positiv rolle å spille i internasjonal politikk.

Jeg vil helt til slutt vende tilbake til noe jeg innledningsvis kort var inne på, nemlig betydningen av at samarbeidet har en bred folkelig forankring. Denne forankring må bygge på et engasjement som bare klart følte behov og interesser kan gi.

Foreningene Nordens Forbund, og de nasjonale og lokale foreningene, har gjort en imponerende innsats for å stimulere samarbeidet mellom våre land. I Foreningen Norden møtes mennesker med forskjellig yrkesbakgrunn og partipolitisk syn, men med det felles ønske om å se det nordiske samarbeid bygget videre ut. Gjennom kontakt med vennskapsbyer i andre nordiske land er det oppstått nære personlige bånd.

Foreningene Norden har en viktig rolle å spille

ikke bare som inspirasjonskilde, men også når det gjelder å spre informasjon om det nordiske samarbeidet og stimulere til innsats. I denne sammenheng vil jeg minne om samarbeidsministrenes møte med Forbundets presidium i fjor. Drøftingene tok utgangspunkt i Forbundets handlingsprogram.

Samarbeidet mellom våre land er omfattende. Resultatene på det praktiske plan er mange og av betydning for oss alle.

Det foregår et aktivt samspill mellom myndigheter, folkevalgte, foreninger, interessegrupper og enkeltmennesker. Det er i dette samspill det nordiske samarbeidet har sitt særpreg og sin styrke.